

יותר מבחייהם. והזה"ק (פרשת נח דף עא:) אומר: שהצדיק אחר פטירתו אשתכח ככולהו עלמין יתיר מבחיהו. יהי רצון שיהיה מליץ יושר על כלל ישראל לישועות גדולות ולבשורות טובות].

בספרו הקדוש 'שארית ישראל' (שער השובבי"ם דרוש ראשון): ...עכשיו בימי שובבי"ם ת"ת שהוא גמר של יוה"כ, שפגם ברית הלשון וברית המעור [שבאין זה מזה] שאין יוה"כ מכפר, עכשיו בימי שובבי"ם ת"ת יש תיקון עצום לפגם המעור וברית הלשון, שזה בזה תלויים... גם בפגם הלשון בלשה"ר וכד' שאין לו תשובה ביוה"כ, יש לו תשובה בימים האלו בימי שובבי"ם ת"ת הנ"ל, שהוא גמר יוה"כ שמתעורר בהם אחדות ישראל ואורייתא וקוב"ה... בימים האלו... תיקונים גדולים לפגם ברית המעור והלשון כנ"ל, ויש בהם רזין עילאין, רזין דרזין. עכ"ל.

האר"י הקדוש (שער רוח הקודש, תיקון כ"ז) מגלה לנו את מעלת ימי השובבי"ם: ענין השובבי"ם הנודעים, ר"ל שיש מנהג קדום בכל ישראל להתענות מ' יום רצופים. שיש מן יום הראשון של פרשת שמות עד פרשת תרומה וקצת מן תצוה (-לא מתענים בשבתות, ר"ח וט"ו בשבט). ונתנו סימן בהם 'שובו בנים שובבים' (ירמיה ג), ר"ת: שמות וארא בא בשלח יתרו משפטים.

והנה עיקר התענית בהם בארבעים ימים אלו, לא נתקנו אלא על עוון הקרי. וימים אלו מסוגלים להתענות בהם על הקרי יותר מכל ימות השנה. וטעם הדבר יתבאר לך ממה שביארנו בענין גלות מצרים, בחומר ובלבנים מה עניינו. ושם נתבאר, כי אותם שנשתעבדו בגלות מצרים היו אותם הניצוצות של הנשמות שיצאו מאדם הראשון, באותם ק"ל שנה שפירש מן אשתו, והיה מוליד שדין ורוחין ע"י טיפות קרי. וכל אלו נתקנו בגלות מצרים ההוא. ולכן בזמן פרשיות אלו יש בהם סגולה לקבל תשובת האדם המתענה בהם על עוון הקרי.

ולכן הם מתחילים מן פרשת שמות, מפני שאז בפרשה ההיא היה התחלת השעבוד, ומסתיימים בפרשת משפטים, לטעם שנתבאר שם ג"כ בענין סמיכות 'כי תקנה עבד עברי' אל מתן תורה, כי אז נגמרו אותם הניצוצות להיתקן בענין 'כי תקנה עבד עברי'. עכ"ל.

המלאך - המגיד מישרים, בשני מקומות מציין כי מן הבית יוסף עסק גם כן בתענית בימי השובבי"ם. כך בפרשת בשלח הוא כותב:

[אור לט"ו בשבט] ה' עמך וכו' וכל אשר אתה עושה ה' מצליח ויצליח, רק כי תדבק בי ובתורתי ויראתי ואיבריך יהיו מחנה שכינה ולבך ואיבריך הפנימיים יהיו מיוחדים לעבודתי תמיד וכל ענייניך יהיו מיוחדים לשמי, כי הטוב בעיניך מה שעשית בזה הלילה לשתות מים יותר מדאי...

והנה אמרת להתענות בשבועות הללו של שובבי"ם, ואתה נפתה אחר המאכל והמשתה כעת הזה, כי האמת שהתענית בשבועות אלו הוא חשוב ומקובל ומרוצה מאוד, אבל צריך שתזהר מלהשביע יצרך במאכל ובמשתה... כי אין לאדם ליהנות מזה העולם כלל ועיקר...

וכן במגיד מישרים (פר' תרומה, מהדורא קמא) [אור ליום שבת ו' לאדר] ה' עמך וכו' רק כי תדבק בי ובתורתי ויראתי תמיד, ולא תהנה מהעולם הזה כלל כאשר הורתיך, וכמו שעשית בקצת השבוע הזה. והנה היום השלמת מ' תעניות רצופים כנגד מ' יום של יצירת הולד, ואע"פ שבהרבה מהם נהנית מעולם הזה, מ"מ

כיון שהיו ארבעים וגם היו בפרשיות השובבי"ם נתקבלו, והנה עתך עת דודים...

הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב ז"ע (י"ח טבת יומא דהילולא דיליה) בספרו הקדוש 'בני יששכר' (חודש כסלו-טבת מאמר יד - ימי השובבי"ם, אות ג) כתב וז"ל: 'והנה הימים האלה ימי השובבי"ם, הנה מקובל בידינו מן עיר וקדיש מרן האריז"ל (שער היחודים ריש פ"ד) אשר סגולתן לתקן עוון הברית ולהוציא ניצוצות הנידחות מתוך עמקי הקליפות. והנה צריכין לזה התעוררות תשובה עילאה על ידי תעניות ויחודים, המבוארים בדברי מרן הנ"ל.

ומיהו הבטיחנו הש"י 'פתחי לי אחותי רעייתי' וכו' (שה"ש ה), ודרשו חז"ל (שהש"ר שם) פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, אפילו בדבר עבירה המצטרחת לתשובה עילאה [היינו פתחו של אולם], והאדם המתחרט על עוונותיו ושב לאו בר הכי הוא לדפוק על דלתי תשובה עילאה בסיגופים ויחודים, עם כל זה מבטיח הש"י כשהאדם יעשה את שלו ויפתח בתשובה וידי דברים באמת בחרטה ועזיבת החטא וקבלה על העתיד - הנה הש"י יפתח פתח אולם השער העליון, ויורהו הדרך לבוא לתשובה עילאה. עכ"ל.

לפיכך, עיקר התשובה היא חרטה על העבר והקבלה על העתיד, כמ"ש הר"ח מוולוז'ין זצ"ל בכתר ראש (אות קל-קלא), וז"ל: עיקר דרכי התשובה מדאורייתא - חרטה ועזיבת החטא בלב שלם וקבלה על להבא. ותשובה עצמית עפ"י דינא דגמרא בנקל לצאת, היינו שיגמור בדעתו שלא ישוב לכסלה עוד ומרירות הלב ליתר שאת. עכ"ד.

ועל כל פנים, יש להשתדל לפחות פעם אחת בשבועות קדושים אלה, להשתתף במנין של מנחה ששם הש"ץ מכוין את הכוונות ש'בעננו' הגדול לרבנו הרש"ש זצ"ל לשובבי"ם, וזה עולה ונחשב לכל אחד מהמשתתפים אז, כי הש"ץ מוציא את כולם.

החיד"א בספרו ברכי יוסף (או"ח סי' תרפה, סק"א) מביא את דברי הלבוש שכתב שנוהגין במקומו להתענות כשהשנה מעוברת יום ה' בפרשות שובבי"ם ת"ת, ונתן טעמים על זה.

וכבר נודע שמנהג תעניות אלו לתיקון הקרי וכיוצא, כמפורסם בספרי מוסר וקבלה. וצריך להתענות פ"ד תעניות רצופים, וישלימם בהפסקות קטנות כנודע. ואם הוא חלוש לפחות יתענה מ' יום רצופים, ואם לאו לא עשה כלום לפרט תיקון זה...

ומנהג תעניות אלו בכל השנים, אלא שבשנה מעוברת מתקן יותר, כמ"ש מהר"ח זצ"ל. ובימים אלו הוא תיקון גדול לקדש עצמו במותר לו, ואין להאריך כאן.

החיד"א בברכי יוסף (יר"ד סי' רסה, אות ט"ב. על דברי הרמ"א בסע' יא: 'ונוהגין להדר אחר מצוה זו, להיות סנדק') כתבו ז"ל שהוא תיקון לפגם הברית, ויש להשתדל אחר מצוה זו בימי השובבי"ם.

אך המתענה ימי השובבי"ם רצופים, כמ"ש גורי האר"י זצ"ל, מספקא לי אם ישתדל בזה, כיון דצריך להפסיק ולאכול בסעודת מילה, והוא יו"ט שלו, ונמצא מפסיק צירוף תעניותיו. והגם דאם ממילא נזדמן שאבי הבן כיבדו בזה, יחזיק במעוז המצוה ויאכל בסעודת מצוה, ויום טוב שלו הוא, וצרוף יצרפו תעניותיו ואין זה הפסקה.

מ"מ לדעת רבינו האר"י זצ"ל ודקדוק דרכי החסידות, יש להסתפק אם ישתדל באמצע תעניותיו להיות סנדק, אם יחדל ואחר גמר התיקון ישתדל להיות סנדק. ולזה דעתי הקצרה נוטה,

לפי דרך המישרים אורחתם לפנים משורת הדין, כי בזה החלו עולים 'שתיים כהלכתן', תעניות שובב"ם רצופים בלי שום הפסקה בגירא דיליה, ומצוה להיות סנדק. ואין להאריך בזה. עכ"ל.

ר' אלכסנדר זיסקינד, מהרודנא בעל יסוד ושורש העבודה כתב בספרו הקדוש (שער המפקד פ"ב - תיקון ימי שובב"ם) כתב: הימים האלו נזכרים בכמה ספרים, וביחוד בכתבי האר"י ז"ל, שימי שובב"ם המה מסוגלים מאוד לתקנת השבין מעוון המר של הוצאת זרע לבטלה רחמנא ליצלן... והנה מזור תַּרְף למחלת גודל חומר עוון המר הזה, המציא האר"י ז"ל תיקון ע"י תעניות וסיגופים בימי השובב"ם האלה על דרך הסוד, כי ימים אלו מסוגלים מאוד לתיקון עוון זה יותר מכל השנה. והוא שיתענה אדם לכל הפחות ימי השובב"ם האלו מדי יום ויום בכל שנה ושנה, לבד מימי שבתות וראשי חודשים. וכתב עוד, שטוב לאדם להשלים עד פ"ד תעניות...

ונמצא בכתבי האר"י ז"ל, על מי שמתענה הפסקה גדולה משבת לשבת - מתקן בזה כל העולמות העליונים הקדושים, ומסלק מעליו כל כוחות הדין, וזוכה למידת צדיק, וראוי שתשרה עליו שכינה.

ונמצא בספרים תיקונים קלים לתשושי כח מאוד, שאינם יכולים להתענות הפסקות כנ"ל, יתענו בדרך זה: דהיינו להפסיק מבעוד יום יום ראשון שעה אחת קודם שקיעת החמה, ויתענה עד ליל שלישי משך שעה אחת אחר צאת הכוכבים. וכן יפסיק שעה אחת קודם שקיעת החמה של יום רביעי, ויתענה עד שעה אחת תוך ליל שישי - עולה לו כאילו התענה ששת הימים.

עוד תיקון אחד: מי שיקום באשמורת הבוקר, שעה אחת קודם אור היום, ועוסק בתורה כל היום ההוא וכל הלילה שלאחריו עד תפילת השחר של יום השני, ולא יפסיק מהגות בתורה רק לעת מצוא, להתפלל, ולאכול סעודתו לשובע נפשו ולא מותרות - הרי זה נחשב, לתשושי כח אשר לא יכילו להתענות, לשלושה עשר תעניות...

והעיקר עם התענית - התמדת הלימוד יומם ולילה. ויזהר מאוד ומאוד משיחת חולין. וכבר הזכרתי (שער עשירי פ"ד) בשם האר"י ז"ל: מי ששומר את עצמו בשתיקה ארבעים יום רצופים - בודאי ישיג רוה"ק בלי ספק.

ורבים מבני עליה מתענים פרשת שמות ופרשת משפטים (=שבוע ראשון ואחרון של השובב"ם) משבת לשבת, ונזהרים כל ימי השובב"ם מלאכול דבר מן החי. ורבים מסגפים עצמם, שאינם אוכלים אף שום תבשיל חם בערב אחר התענית. ועושים טבילות רבות במקוה בכל יום.

גם הזהיר האר"י ז"ל באזהרה גדולה, שיזהר האדם מאוד מהקפדה, ויתרחק מן הכעס אפילו לדבר מצוה. וירחיק את עצמו מאוד ומאוד מליצנות ומגאוה. ומאוד מאוד יהיה שפל רוח. גם יהא זהיר מאוד בכוונת ברכת הנהנין.

וכך כותב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בספרו פרי צדיק (פר' משפטים, אות יב) וז"ל: ...ענין פרשת משפטים גמר התיקון של שובב"ם בפרשת 'כי תקנה עבד עברי' כאשר אמרנו שמרמז שכל נפשות ישראל יש להם תיקון, שמי שלא פגם כל כך בשביעית יצא, וכדאיתא במדרש רבה (פר' ל, טו)

כשם שבראתי העולם בששה ימים ונחתי בשביעי כן יעשה עמך שש שנים ויצא בן חורין. וגם אם פגם יותר והגיע לתכלית הריחוק כמו שנאמר אח"כ 'ואם אמור יאמר העבד אהבתי וגו', שהוא מגושם כל כך בתאוותו לשפחה וזרעה, שאין להם שייכות עימו רק למלא תאוותו ואינו רוצה לשוב בתשובה, גם כן יש לו תקנה על ידי יובל העליון, וכמו שנאמר ביובל (ויקרא כה) 'ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו'.

ומספר ימי שובב"ם מ"ב ימים שבששה שבועות, והוא כנגד שם מ"ב שב'אנא בכח', שהוא מסוגל לעליית נשמות לשורשם. והוא כענין הששה שבועות של ימי הספירה שמפסח ועד עצרת, שהם גם כן מ"ב ימים של השם הקדוש, לרמז הנזכר.

אלא שרבינו האריז"ל כתב (שער רוה"ק עמ' כג) שצריך להתענות על חטא זה פ"ד תעניות רצופים. והנה העם בראותם זה מתייאשים מכל הענין, מדאין בכוחם להתענות מספר כזה של תעניות רצופים. עכ"ל.

נסיים בדברי קדשו של ה'שם משמואל' (פר' יחי, שנת תרפ"א, עמ' שעו): הנה ימי השובב"ם ת"ת הם זמן התיקון לחטא הידוע, ויש שמתענים ועושין סיגופים. מוטב שיאמר כל אחד לנפשו - מוטב להשתעבד בביתה של תורה ולצמצם את כל מעשיו ותהלוכותיו שיהיו בדרך התורה, ולא להשתעבד לתעניות וסיגופים. כמו שהגיד כ"ק זקני האדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק, שההילוך בדרך התורה הוא הגדול שבסיגופים לגוף, עכ"ד.

וכפי שכתב בכתר ראש לגאון ר"ח מוולוז'ין (אות קל"ג) דאף שנכשל כמעט בפשע ח"ו, כשעוסק בתורה - אין צריך לדאוג כלל, כי התורה מצלת מן המיתה. כ"כ שם בשם הגר"א. ובאות סג שם: מי שזהיר ללמוד בלילה ג' שעות לשמה - מוחלין לו על כל עוונותיו.

בספה"ק יסוד העבודה (ח"ג פרק ה ס"ח מובא בפסקי תשובות סי' תרפה אות יב) כתב: הקובע לו ללמוד ערך חמש שעות בלא שום הפסק דיבור בענין אחר, ובלא ענין טעימה בעלמא ועל דרך תענית שעות - נראה לי שדבר זה ענין נפלא, המועיל ומזכך ומכפר ומביא אותו אדם לתשובה וכפרה מעולה.

בסייעתא דשמיא

יצא לאור

ספר נחלת שדה על התנא האלוקי

רבי שמעון בר יוחאי

דברים נפלאים ונשגבים על רוממותו
וקדושתו, מעשיו והנהגותיו.

0504145482